

"לבניינה של תורה" – חלק ר"ט
שיחה שנמסרה בביהמ"ד מפי מו"ר רה"י
--- 'שלוש שנים' או 'הסדר' ? ---

מבט מעמיק בשאלה

ונאמר: הדבר ברור שישנה חובת גיוס על כל אדם מישראל, גם על בן ישיבה חלה, חובת השירות הצבאי ואין לו פטור ממנה, אלא, כפי שהיה אומר מורנו הרצי"ה זצ"ל, אנו רק 'דוחים' את החובה הגדולה והקדושה הזאת¹.

מה עניינה של תקופת הישיבה במסלול ההסדר? בתקופה הזו נדרש כל בחור ללמוד בהתמדה וברצינות החל מ'אלול' של שיעור א' למשך חמש, שש או שבע שנים (או יותר) - עד שתקבע בו שייכות לתורה, עד שתהיה בו מדרגה מסויימת של תלמיד חכם: מימד של עומק, מימד של היקף וכמובן צביון אמוני - מוסרי. כאשר יגיע לכך, יוכל

"האחיכם יבואו למלחמה ואתם תשבו פה?!"

אחת מן השאלות המעסיקות ומטרידות את מחשבתו ומצפונו של בחור שבחר במסלול 'ההסדר' היא שאלת השירות הצבאי המקוצר – מדוע לא לשרת שלוש שנים מלאות? גם אם יענה העונה: 'יש לקצר השירות כדי לעסוק בתורה', עדיין הדרא קושיא לדוכתא – מדוע לא ללמוד תורה שנתיים

או שלוש ולאחר מכן לשרת שירות מלא בצבא? בטוחני ששאלה זו מטרידה כל אחד מאיתנו בשלב זה או אחר, ואכן השאלה היא עצומה, והתשובה מצריכה בירור עמוק ונרצה לגעת היום בדברים במסגרת האפשר בעזרת ה'.

מהי שאיפת החינוך הציונית-דתית על מגוון מסגרותיה? לגדל בנים נאמנים לתורת ישראל, לעם ישראל ולערכים הכללים של מדינת ישראל. השקפת החינוך הזו נובעת ממעיינה של תורה ממנה דלה והשקה מרן הרב קוק זצ"ל. מתוך ראייה זו של תורה ניגש לשאלתנו

אחת מן השאלות המעסיקות ומטרידות את מחשבתו ומצפונו של בחור שבחר במסלול 'ההסדר' היא שאלת השירות הצבאי המקוצר – מדוע לא לשרת שלוש שנים מלאות?

¹ "אין פטור, אנו לא מנותקים מכלל ישראל ואיננו משתמטים אלא דוחים – כאשר הננו כעת במצב של מלחמת מצוה וחיובי פיקוח-נפשות ישראל שבא"י ובכלל כולם מחויבים (שיחות, ת"ת ב', עמ' 111).

"יש לי צער על הביטוי שנאמר כאן: "איך אנו פוטרים ומשחררים בחורי ישיבה מצבא"? אנהנו לא פוטרים ולא משחררים, לא פטורים ולא משוחררים. על הטפסים שאני חותם, היה תמיד מודפס "דחייה", ובזמן האחרון הופיע "פטור", ואז שוב חזר הביטוי "דחייה... אני מוחה, אני מסתייג ונסלד מהביטוי "פטור". אין פטור, ואין פטורים, אלא יש מתן אפשרות לגדול בתורה במשך כמה זמן. חיוני הוא שצעירים בעלי שאר-רוח יוכלו לגדול בתורה" (מתוך שיחות שהודפסו בחוברת בנושא הגיוס).

לפנות למחוזות המאפשרים את מימוש יכולותיו, כשרונותיו ואישיותו הפרטית - אם בתחום התורני ואם בתחומי העשייה השונים, אך אין כל ספק שהיציאה לעולם העשייה שייכת רק אחרי שאדם 'עומד על רגליו' מבחינה רוחנית תורנית - שהרי צריכים אנו להיות נאמנים לכלל הערכים שמנינו בתחילה, והנאמנות לתורה ולרבנו של עולם הן יסוד ושורש ליתר הערכים.

השאלה שאנו עסוקים בה היום נוגעת בערך השלישי - הנאמנות למדינת ישראל. ישאל השואל, מדוע באמת כבנים נאמנים למדינה לא נשרת שלוש שנים?

דברינו עד כה ידועים ומוכרים לכולנו ברמה זו אחרת. היום נבקש להעמיק ולענות תשובה ברובד נוסף.

כל אחד ישאל את עצמו שאלה בה טמונה תשובה לשאלה בה אנו עסוקים, על כל פנים תשובה חלקית: האם רוב האנשים שישרתו שלוש שנים בשירות צבאי יצליחו לקיים, בסופו של דבר, את מכלול הערכים שהזכרנו בתחילה? האם יהיו בנים נאמנים לעם ישראל, לתורת ישראל ולמדינת ישראל? או שמא, ייתכן, שהמסלול של שלוש שנות שירות ירחיק אותו מן הנאמנות לערכי תורת ישראל שהם כה חשובים לעם ישראל ולמדינת ישראל (כפי שקורה פעמים רבות)?

"שעל יחוד ה' הוא עושה מלחמה"

בחור חוזר בתום השירות לשנתיים (או יותר) בישיבה, עד שיעמוד על רגליו מבחינה רוחנית, וירגיש שהוא יכול לצאת ולהיות נאמן לכל התפקידים עליהם אנו מדברים היום.

כשהגוף המחוקק במדינה קבע את חוק הגיוס למשך שלוש שנים מה הייתה מטרתו? מהי מטרת השירות הצבאי?

התשובה פשוטה: לבנות צבא בעל רוח איתנה שיוכל להגן וללחום בגבורה על קיומה של מדינת ישראל, על קיומו של העורך.

אנו מאמינים ומחונכים כי כל דבר המתרחש בעולם קורה מרצונו של הקב"ה לעורר אותנו. כך למשל אמרו חז"ל בברכות²: "לא נבראו רעמים אלא לפשט עקמומיות שבלב". אחד הרעמים שפקדו את מדינת ישראל בשנים האחרונות הייתה מלחמת לבנון השנייה אשר "רבים

במסלול ההסדר, בחור חוזר בתום השירות לשנתיים (או יותר) בישיבה, עד שיעמוד על רגליו מבחינה רוחנית, וירגיש שהוא יכול לצאת ולהיות נאמן לכל התפקידים והערכים עליהם אנו מדברים היום. השנתיים הללו משמעותיות מאד

² נ"ט ע"א.

כשלוך המלחמה נובע, בין השאר, מן העובדה כי⁴:

"חלק מן הנורמות הלקויות שמצאנו בצה"ל חלחלו אליו מן החברה הישראלית, ואולי מן החברה המערבית בכללותה. חיוני לעשות לשיפור הנורמות והערכים בחברה הישראלית על כל חלקיה"

שלושים אלף חיילים לא עמדו לה למדינה לנצחונה מחמת כשל ערכי. הדברים ברורים ומבהילים: לנצחון המדינה חשובה יותר הרוח הנמצאת בעם, הערכים, מאשר עוד חייל או עוד קצין פרטי שלוחם בקרב. במבט כללי על הנצחון, שזו הרי המטרה של צה"ל, קובעת הועדה שמינתה המדינה כי הנצחון תלוי לא במספר החיילים, אלא בערכים שהחיילים מביאים איתם מן הבית ומן העורף.

הועדה מצביעה על בעיה נוספת: צה"ל מזמין מרצים רבים להרצות על ערכי 'טוהר הנשק', על מוסריות הלחימה ועל דבקות במשימה. אך אותם מרצים לא התייחסו לשאלת הקונפליקט: מה עושים כאשר ערכים מתנגשים זה בזה? אנו, יושבי בית המדרש, רגילים מכח לימוד הגמרא למציאות של סתירה בין ערכים והכרעה ביניהם, הלא זה עיקר השקלא וטריא של הגמרא. 'דו"ח וינוגרד' מצביע על כך שמספר פעמים נעצרו הקרבות בכדי לטפל בפצועים תוך

חללים הפילה³. כשלוך המלחמה הפתיעה את מערכות הבטחון במדינה, בפרט לאור העובדה שצה"ל חדר ללבנון עם לא פחות משלושים אלף חיילים אשר למולם ניצבו שמונת אלפים לוחמי חיזבאללה. המדינה הקימה ועדת חקירה, 'ועדת וינוגרד', אשר קבלה את המנדט לבחון ולחקור בכל דרך את כשלוך המלחמה וסיבותיו. בשנת תשס"ח, כשנה ומחצה לאחר סיום המלחמה, פרסמה הועדה את הדו"ח המפורסם – 'דו"ח וינוגרד', והרי קטעים מתוך הפרק הראשון בדו"ח:

"חלק מן הנורמות הלקויות שמצאנו בצה"ל חלחלו אליו מן החברה הישראלית, ואולי מן החברה המערבית בכללותה. חיוני לעשות לשיפור הנורמות והערכים בחברה הישראלית על כל חלקיה"

(מתוך 'דוח וינוגרד')

"יש להודות כי צה"ל נכשל במאמציו להביא להישג הצבאי הנדרש והאפשרי לנוכח תנאי המלחמה ויחסי הכוחות. כך הדבר ביחס להישג הנדרש מול החיזבאללה

וביחס למעמד האזורי והעולמי של ישראל, ויכולתה להגן על העורף...ניתן להעריך את תוצאות המלחמה כהחמצה חמורה".

קיבלתי לידי תמצית מן הדו"ח של 'ועדת וינוגרד', דו"ח המשתרע על מאות עמודים, עיון בדו"ח הזה מעלה דברים מדהימים. דו"ח הועדה (שכותביו אינם תלמידי חכמים כלל ועיקר...) קובע כי

⁴ סעיף 84 בדו"ח.

³ משלי, ז', כ"ו.

תבוסה אם העורף לא חזק, אם העורף, ובעקבותיו הדרג המדיני, חושבים על הנקודה הפרטית.

צו השעה – חיזוק הרוח!

ממסקנות הועדה אותן הבאנו עולה אמירה ברורה ביחס לנחיצות ערכי הרוח לעם ישראל ולצה"ל: **מה שיעזור לצה"ל לנצח זו חברה חזקה עם ערכים חזקים, וחברה כזו נבנית בראש ובראשונה על ידי תורה ודבקות בה.** ראינו זאת בחוש בשנה שעברה, במלחמת 'צוק איתן' שבה רבים מן המפקדים היו בעלי מבט תורני, דבר שהשפיע מאד על רוח לחימה ותצאותיה, ובנוסף רוח הגבורה של העם דחפה

ודירבנה מאד את הלוחמים.⁶

אמנם אנו משרתים בצבא שירות קצר יותר, אך משרתים בצבא מתוך גדלות של תורה. להתגייס לשלוש שנים רק מתוך רצון- 'להיות כמו כולם' זו מחשבה רדודה. עלינו להגביר את רוח התורה ורוח האמונה, את רוח הגבורה של התורה בתוכנו, ומתוכנו להעיר אותה לכל בית ישראל. ערכים של גבורה מתוך מבט תורני שהתורה מעניקה ללומדיה ולמאמיניה.

התעלמות מן העובדה כי הערך של 'חתירה לנצחון' עומד לפעמים בסתירה, או על חשבון ערך 'הרעות', תוך התעלמות מכך שבמלחמה גובר שיקול הכלל על שיקול הפרט, וכך לשון הדו"ח⁵:

"המסר של החשיבות העליונה לצמצום הפגיעות ששודר על ידי דרגי הפיקוד הגבוהים ועל ידי הדרג המדיני השפיעה על תכנון המשימות וחיזק את הנטייה, הערכית מאד כשלעצמה, ואשר אף מוכתבת על ידי הערך החשוב של רעות, לתת משקל גדול מאד לצורך טיפול בנפגעים. נדגיש כי

כי הטמעה אפקטיבית של ערכי צה"ל מחייבת לכלול גם דיון והבהרה של העובדה כי לעיתים עלולות

מה שיעזור לצה"ל לנצח זו חברה חזקה עם ערכים חזקים, וחברה כזו נבנית בראש ובראשונה על ידי תורה ודבקות בה.

להיות ביניהם התנגשויות, הנחלת הערכים והטמעתם מחייבת התמודדויות עם התנגשויות כאלה וההכרעה ביניהם, כך בין הדבקות במשימה ובין הרעות, וכך בין חתירה לנצחון ובין טוהר הנשק וכך לעיתים בין דבקות במשימה ובין משמעת".

ומי השפיע על הדרג המדיני וגרם לו להתמקד בפרט ולא בכלל? כמה אמהות שצעקו די! (לא אמא של בניה ריין הי"ד שדיברנו אודותיו בשיחה האחרונה...) שלושים אלף חיילים יכולים לנחול

⁶ כך העידו השבוע לוחמי מילואים שלחמו במלחמת 'צוק איתן' בפני אחד מבוגרנו, נתנאל סלע..

